

DOI: 10.5281/zenodo.2352190
 UDC Classification: 336.71 (477)
 JEL Classification: E58. G21. G28

MODERN MODELS OF BANKING BEHAVIOR IN THE CONDITIONS OF ASYMMETRY OF INFORMATION

СУЧАСНІ МОДЕЛІ ПОВЕДІНКИ БАНКІВ В УМОВАХ АСИМЕТРІЇ ІНФОРМАЦІЇ

Vitaliy I. Zakharchenko, Doctor of Economics, Professor
 Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine
 ORCID: 0000-0003-2903-2471
 Email: n.v.zakharcho777@gmail.com

Tatiana V. Averihina, PhD in Economics
 Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine
 Email: t.v.averihina@mzeid.in
 Recieved 06.09.2018

Захарченко В.І., Аверіхіна Т.В. Сучасні моделі поведінки банків в умовах асиметрії інформації. Оглядова стаття.
 У статті представлено розуміння теоретичних основ функціонування банківської системи України, а також ключового значення наступних її складових: існують чи ні фундаментальні причини функціонування комерційних банків як фінансових посередників, припустимо кредиторам і позичальникам взаємодіяти на фінансовому ринку без посередників, наскільки теорія депозитного посередництва відповідає сучасній банківській діяльності, наскільки теорія фірми може бути застосована в управлінні ліквідністю та в залученні та пропозиції грошових коштів.
Ключові слова: банк, ліквідність, депозит, пропозиція, попит, капітал, ризик, контракт, інновація

Zakharchenko V.I., Averikhina T.V. Modern models of banking behavior in the conditions of asymmetry of information. Review article.
 The article presents an understanding of the theoretical foundations of the functioning of the Ukrainian banking system, as well as the key significance of the following components: are there any fundamental reasons for the functioning of commercial banks as financial intermediaries, let creditors and borrowers interact in the financial market without intermediaries, as the theory of deposit intermediation corresponds to modern banking activity, how firm theory can be applied in managing liquidity and in attracting and offering cash in.
Keywords: bank, liquidity, deposit, supply, demand, capital, risk, contract, innovation

Банки є головним елементом фінансового ринку і фінансової системи держави. Підвищення ефективності діяльності банківського сектора відноситься до однієї з основних цілей економічної політики України [1]. В контексті даної мети особливого значення набуває чітке розуміння теоретичних основ функціонування банків. До числа питань, які мають ключове значення, належать такі: існують чи ні фундаментальні причини функціонування комерційних банків як фінансових посередників; припустимо кредиторам і позичальникам взаємодіяти на фінансовому ринку без участі третьої сторони; наскільки достовірно традиційна теорія депозитного посередництва пояснює сучасну банківську справу; чи можна застосувати теорію фірми до питань управління ліквідністю, формування і управління портфелями активів і пасивів, до політики ціноутворення, залучення та пропозиції грошових коштів та ін.

У роботі з теоретичних позицій розглянута найпростіша модель банку як прямого фінансового посередника між вкладниками і позичальниками. На відміну від інших, наприклад, конституційних фінансових посередників, банки залучають депозити і дають позики надаючи клієнтам можливість на вимогу або після попереднього повідомлення отримати з депозитів гроші, банки також управляють зобов'язаннями. З цієї точки зору банківська справа є процесом управління зобов'язаннями, в якому банки видають позички, створюючи активи. Тому справедливо також твердження, що банківська справа являє собою процес управління активами, який фінансується депозитами або іншими зобов'язаннями. Посередницька функція природно супроводжується наданням розрахунково-платіжних послуг в формі ведення банківських рахунків клієнтів.

Банківські депозити поділяються на два типи:

- представницькі депозити, або депозити на поточний рахунок, які можуть бути відкликані на вимогу і які використовуються вкладником для фінансування щоденних особистих і виробничих операцій, а також виплати звичайних зобов'язань, такі як внески в рахунок погашення кредиту;
- б) строкові депозити, або депозитні рахунки, які можуть бути відкликані після попереднього повідомлення банку і є формою особистих або корпоративних заощаджень, а також використовуються для фінансування нерегулярних, одиничних виплат [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання ефективного функціонування банківської сфери в Україні розглядалися у роботах багатьох науковців: таких як Васюренко О. і Федосік І. [3], Коваленко В. [4], Кривенко Л. [5], Копилюк О. [6], Сирота В. [7], Міщенко В. і Сомик А. [8], Пантелеєва Н. [9], Тисячна Ю. [10], Фетісов Г. [11], Шевцова М. [12].

Виділення невирішеної раніше частини загальної проблеми

Аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури свідчить про те, що питання ефективного функціонування банківської сфери України, через складний економічний і фінансовий стан сучасних фінустанов, враховуючи кризовий стан економіки, зміну та появу нових підходів до управління фінансовими процесами, що відбуваються у національній економіці, розглянуті недостатньо. При цьому питання відносно банківської сфери необхідно ставити широко: які фундаментальні причини визначають необхідність банків як фінансових посередників; наскільки надійна традиційна теорія депозитного посередництва; можливо застосувати теорію фірми до вирішення питань управління ліквідністю, портфелем активів та пасивів, до політики ціноутворення.

Метою статті є розкриття ролі обґрунтування необхідності адекватного теоретичного забезпечення для успішного розвитку вітчизняної банківської сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження

В даний час розвиток банківської справи в Україні характеризується наявністю великої різноманітності спеціалізованих банків, що фокусують свою діяльність на окремих ринкових нішах, а також багатопрофільних банків, що пропонують широкий набір банківських і фінансових продуктів, включаючи депозитні рахунки, позики, операції з нерухомістю, брокерські послуги і страхування життя [13].

Сучасна банківська система України як система ринкового типу розвивається і має великі перспективи в майбутньому. На 01.11.2010 р. в Україні діяло 176 банків, у яких працювало понад 160 тис. осіб. Серед них 2 банки державні, інші функціонують у формі акціонерних товариств, 53 банки створено за участю іноземного капіталу і 20 банків із стовідсотковим іноземним капіталом. Порівняємо кількість діючих банків в інших країнах: у США функціонують 7,5 тис. банків, Канаді – 2,3 тис., Німеччині – 4 тис., РФ – 1370, Швейцарії – 342, Чехії – 37, Польщі – 59.

На 01.11.2017 р. в Україні функціонувало 88 банків, серед них 38 банків створено за участю іноземного капіталу і 18 банків із стовідсотковим іноземним капіталом.

Одним з істотних наслідків «великої банківської чистки» стало різке погіршення позицій банків з українським капіталом (табл.1). Різноманітні діагностики, стрес-тестування, зміна регуляторних вимог до розрахунку необхідного капіталу, збільшення його необхідного мінімального розміру для малих банків - все це викликало ряд проблем у фінустанов, контрольованих місцевими акціонерами. В даний час розвиток банківської справи в Україні характеризується наявністю великої різноманітності спеціалізованих банків, що фокусують свою діяльність на окремих ринкових нішах, а також багатопрофільних банків, що пропонують широкий набір банківських і фінансових продуктів, включаючи депозитні рахунки, позики, операції з нерухомістю, брокерські послуги і страхування життя [13].

Сучасна банківська система України як система ринкового типу розвивається і має великі перспективи в майбутньому. На 01.11.2010 р. в Україні діяло 176 банків, у яких працювало понад 160 тис. осіб. Серед них 2 банки державні, інші функціонують у формі акціонерних товариств, 53 банки створено за участю іноземного капіталу і 20 банків із стовідсотковим іноземним капіталом. Порівняємо кількість діючих банків в інших країнах: у США функціонують 7,5 тис. банків, Канаді – 2,3 тис., Німеччині – 4 тис., РФ – 1370, Швейцарії – 342, Чехії – 37, Польщі – 59.

На 01.11.2017 р. в Україні функціонувало 88 банків, серед них 38 банків створено за участю іноземного капіталу і 18 банків із стовідсотковим іноземним капіталом.

Одним з істотних наслідків «великої банківської чистки» стало різке погіршення позицій банків з українським капіталом (табл.1). Різноманітні діагностики, стрес-тестування, зміна регуляторних вимог до розрахунку необхідного капіталу, збільшення його необхідного мінімального розміру для малих банків – все це викликало ряд проблем у фінустанов, контрольованих місцевими акціонерами.

Банки з приватним українським капіталом умовно можливо розподілити на структури: (а) які контролюються представниками великого бізнесу (ПУМБ – Р. Ахметов, «Банк Кредит Дніпро» – В. Пінчук); (б) невеликі банківські установи, які раніше регулятор робив спробу розподілити за кластерами – ринкові, неактивні, кептивні і т.д. Слід зазначити, що криза 2014-2017 рр. призвела до найбільшого скорочення статутного капіталу, саме банків з українським капіталом (рис. 1).

Таким чином банки з українським приватним капіталом втратили близько 61 млрд. грн. статутного капіталу, що є одним з основних показників неналежного рівня захищеності фінустанов від непередбачуваних ризиків і збитків. Наприклад інші групи збільшили цей показник: держбанки практично за рахунок прихованої емісії і збільшення держборгу, а іноземні банки переважно за рахунок конвертації в капітал раніше залучених коштів від материнських структур. А аналіз сумарного фінансового результату за цей період доповнює описані тенденції: держбанки і банки з іноземним

капіталом сумарно отримали збиток у розмірі 296 млрд. грн. (92% від отриманих банківськими установами збитків). Фактично за рахунок держави і фіксації шляхом вищезгаданої конвертації іноземними банками раніше понесених витрат було збільшено статутний капітал, який був спрямований на покриття багатомільярдних збитків.

Таблиця 1. Показники ринкової діяльності основних груп банків України у 2014-2017 рр.

Показники	На 01.01.2014р.			На 01.07.2017р.		
	Державні банки	Іноземні банки	Приватні (з україн. капіталом)	Державні банки	Іноземні банки	Приватні (з україн. капіталом)
Балансові показники, млрд. грн.						
Загальні активи	505	366	537	997	543	178
Зобов'язання	378	281	426	632	333	133
Фінрезультат ("+" прибуток, "-" збиток)	4,4	0,4	-1,8	-1,7	0,12	1,4
Статутний капітал	58,6	42,3	83	264,1	149,9	21,8
Власний капітал	63,6	49,8	79,2	56	60	24,2
Відносні показники						
Чисті активи, % від банківської системи	34,8	25,9	39,3	55,6	31,7	12,7
Депозити населення, % від банківської системи	37,6	22,2	40,2	62,3	24,8	12,9
Частка непрацюючих кредитів (NPL), %	-	-	-	73	48	24,8
Показники фінансової інфраструктури						
Кількість банків	8	25	148	7	25	59
Кількість структурних підрозділів, тис. од.	9,1	3,6	6,6	5,9	2,2	1,7
Кількість штатних співробітників, тис.	80,2	74,9	91,5	64	45,2	26,6
Кількість активних платіжних карток, млн. од.	21,7	7,1	6,5	24,4	6,2	2,1
Кількість банкоматів, тис. од.	22,3	9,4	8,5	27,2	6,8	2,3

Джерело: складено авторами за даними фінансової звітності банків на сайті НБУ

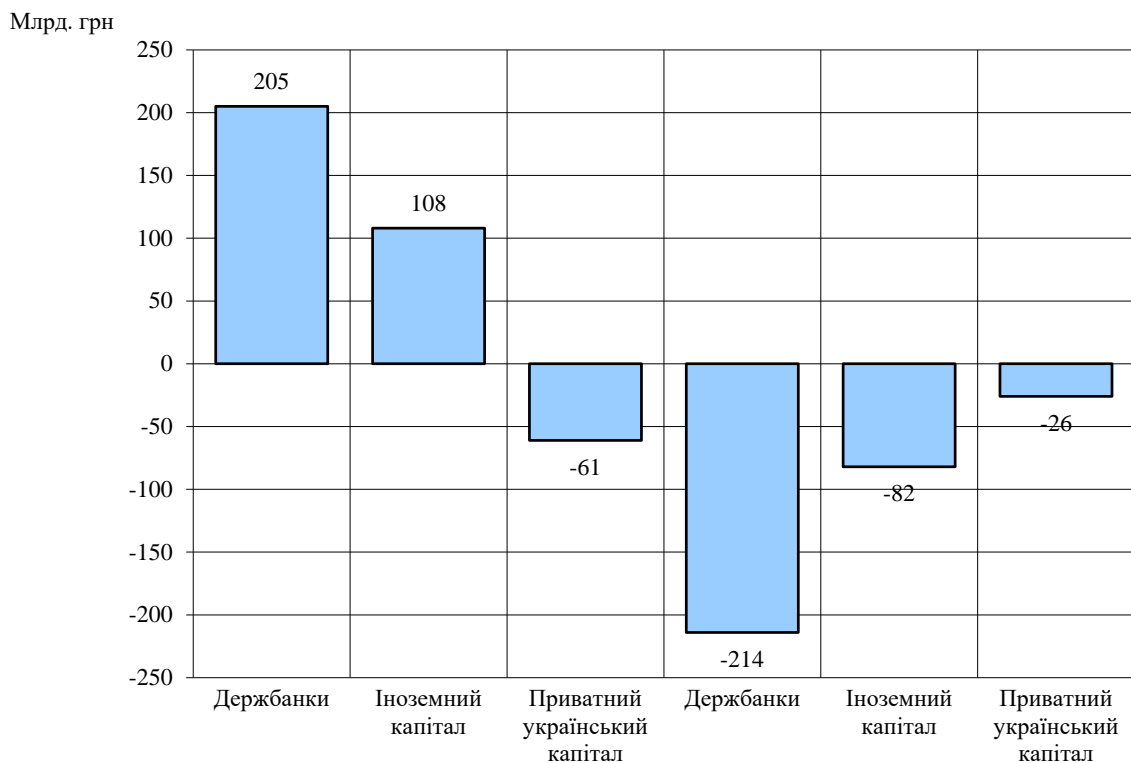

Рис. 1. Величина зміни уставного капіталу і фінансового результату у 2014-2017рр.

Джерело: складено авторами за даними сайту НБУ

А. Створення депозитів банківської системи. Але повернемося до банківських депозитів. Слід зазначити, що залучаючи депозити, банки постачають клієнтам певні послуги. Звідси, широко використовувані, в західній літературі терміни «транзакційний депозит» (transaction deposit), «депозитні інститути» (depository institutions), «депозитівні рахунки грошового ринку» (money market deposit account (MMDAs)) і т.д.

Транзакційний депозит – депозит, кошти з якого можуть бути переведені іншими особами у вигляді платежів по операціях, які здійснюються за допомогою чеків або електронних грошових переказів [14].

Депозитні інститути – фінансові посередники, в число яких входять комерційні банки і ощадні установи, які приймають вклади у населення [14].

Депозитні рахунки грошового ринку – які дають відсоток на вклади в депозитних інститутах, кошти з яких можуть бути вилучені без штрафу в будь-який момент, ці вклади не надають їх власникам права на користування чеками [14].

У західних країнах діють так звані «приватні банкіри», які приймають депозити широкого кола приватних осіб і інвестують в різноманітні фінансові активи. Поряд з ними торгові банки в Англії і інвестиційні банки в США мають відносно невелику депозитну базу, але привертають значні фонди на ринках акцій, облігацій і синдигованих позик. Комерційні банки, в американській термінології, займаються оптовою та роздрібною банківською діяльністю, але не проводять інвестиційних операцій. Універсальні банки, характерні для Німеччини, поєднують оптові, роздрібні та інвестиційні банківські послуги, а також небанківські фінансові послуги, такі як страхування. Українські банки мають швидше універсальний характер і можуть надавати більшу частину фінансових послуг.

Розмаїття і відмінності у функціях не змінюють основного визначення банків, суть яких в тому, що банки виконують посередницьку роль в економіці, беручи депозити і надаючи позики [15]. Цей фундаментальний підхід до визначення банку закладено і в українському банківському законодавстві. В Законі України «Про банки і банківську діяльність» банком визнається кредитна організація, яка має виключне право здійснювати в сукупності три види банківських операцій: залучення у внески грошових коштів фізичних і юридичних осіб; розміщення зазначених коштів від свого імені і за свій рахунок на умовах повернення, платності, терміновості; відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [16].

Традиційну посередницьку функцію банку можливо розглянути на простій моделі попиту і пропозиції ссуд та депозитів на кредитному ринку (рис. 2).

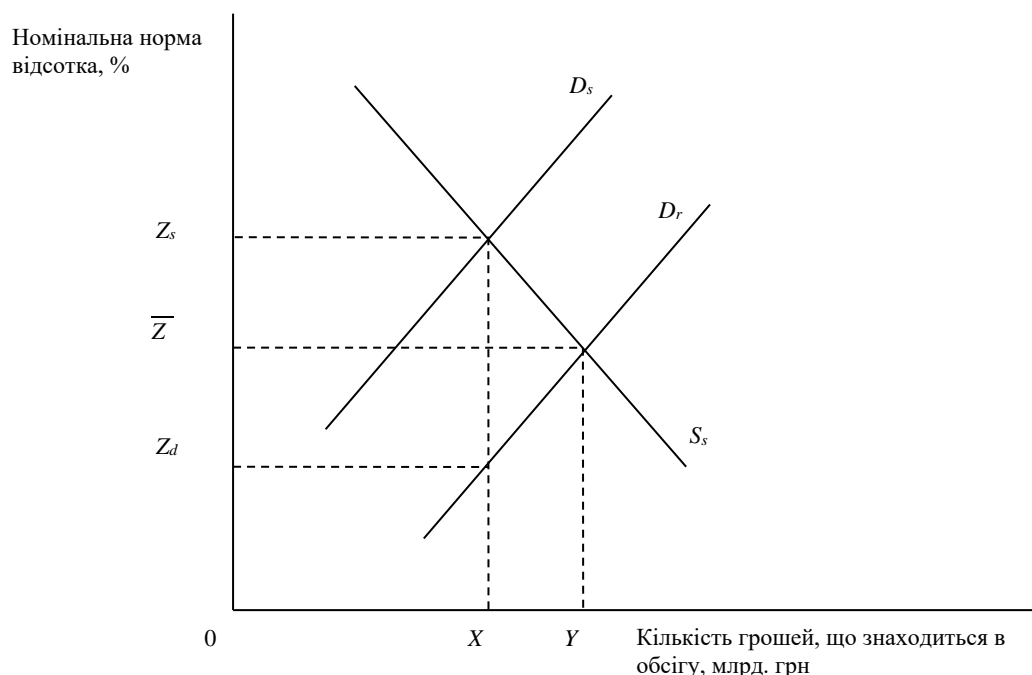

Рис. 2. Модель попиту і пропозиції ссуд та депозитів на кредитному ринку
Джерело: складено авторами за матеріалами [14]

Припустимо, процентна ставка задається екзогенно ринком і не залежить від діяльності кожного окремого банку. Крива пропозиції депозитів D_d має позитивний нахил, оскільки великий обсяг депозитів банки можуть залучити тільки за вищою відсотковою ставкою. Крива пропозиції позичок D_s показує, що банк буде пропонувати більше позик при підвищенні відсоткової ставки. Ця крива також має позитивний нахил, хоча може перериватися. Крива пропозиції позичок може перериватися через «ворожого» або «несприятливого відбору», оскільки в міру підвищення відсоткових ставок більш ризиковані

позичальники звертаються за позиками, а також з-за «ворожих стимулів», так як більш високі процентні ставки змушують позичальників займатися більш ризикованою діяльністю. Крива S_s представляє попит на позики, який, як відомо, падає з ростом відсоткових ставок.

У рівновазі банк виплачує відсоткову ставку по депозитах в розмірі Z_d і стягує відсоткову ставку по позиках Z_s . Об'єм залучених депозитів і наданих позичок становить OX . Відсоткова маржа дорівнює $Z_s - Z_d$. Ця маржа повинна покривати недепозитних витрати банку, вартість капіталу, премію за ризик по позиках, податкові платежі і прибуток банку. Відсоткова маржа буде тим менше, чим гостріше конкуренція між банками. При відсутності посередника відсоткова ставка встановилася б на рівні $\bar{Z}$, об'єм позик збільшився б до OY . Посередництво між кредиторами і позичальниками і, відповідно, посередницькі витрати збільшують вартість позик для позичальників і зменшують винагороду кредитора.

Визначення банку і його посередницької функції ще не дає відповіді, чому кредитори і позичальники не можуть обійтися без посередництва. Найбільш переконливим поясненням представляються дві теорії, точніше – версії, оскільки ні та, ні інша, не є цілком доказовими. Перша пов'язана з недосконалістю ринку та наявністю інформаційних витрат, що підриває здатність потенційного кредитора знайти найбільш підходящого позичальника без посередника. Друга – позичальники і кредитори мають різні переваги ліквідності [2].

Б. Інформаційні витрати функціонування і дії банківського контракту можуть бути:

1. Інформаційні витрати включають витрати пошуку, перевірки, моніторингу та перегляду контракту. Обидві сторони, які беруть участь в якій би то не було угоді, завжди несуть витрати пошуку. Учасники повинні знайти контрагентів, отримати про них інформацію, визначитися, зустрітися і провести переговори. Кредитори і позичальники також несуть витрати пошуку, якщо ці витрати не приймає на себе банк.

2. Витрати перевірки є другим типом інформаційних витрат. Перш ніж позичити гроші, кредитору необхідно перевірити точність інформації, отриманої від позичальника. Асиметрія інформації між позичальником і кредитором створює проблему «несприятливого вибору», наслідком чого може бути неефективність ринків. Тому в теорії існування банків часто пояснюють недосконалістю ринків.

3. Мають місце також витрати моніторингу. Якщо позика надана, виникає необхідність контролю і спостереження за діяльністю позичальника, що б була можливість відокремити об'єктивні причини недотримання умов кредитного договору від необґрунтованих.

4. Нарешті, умови контракту можуть бути порушені. Тоді потерпіла сторона повинна буде вжити заходи, спрямовані або на посилення контракту, або на його розірвання та пошук компенсації. У випадку з кредиторами і позичальниками досить часто позичальники порушують графік погашення боргу, і кредитори змушені або переглядати умови, або вживати дії для покриття позики.

Ці чотири види інформаційних витрат несе будь-який кредитор. Якщо банк як посередник дає можливість надавати позики з більш низькими інформаційними витратами, ніж при прямому кредитуванні, то кредитори віддадуть перевагу послугам банку. Позичальники звернуться в банк, якщо витрати пошуку виявляться нижче, ніж при прямому кредитуванні. Чи справді посередництво банку знижує інформаційні витрати?

Дослідження по вимірюванню економії від масштабів не дали достатніх підстав для визначення переваг банків [2]. Але є підстави вважати, що банки знижують інформаційні витрати внаслідок двох причин: ефекту диверсифікації та специфіки кредитного процесу. На відміну від індивідуального кредитора банк отримує економію від диверсифікації діяльності, оскільки два і більше продукту можуть бути проведені спільно з більш низькими витратами, ніж кожен окремо [15]. Інформаційна економія від диверсифікації в кредитуванні означає, що банки можуть створити портфель активів з тієї ж очікуваною прибутковістю, але з більш низьким кредитним ризиком, ніж це можливо при прямому кредитуванні. Економія досягається тим, що банки мають доступ до конфіденційної інформації про позичальників в кредитному процесі. Крім того, банки отримують інформацію про потенційних позичальників, так як ведуть рахунки клієнтів. Таку інформацію, як правило, неможливо продати, вона є внутрішнім продуктом банківської діяльності, який банк використовує для збільшення кредитного портфеля [3].

Особливість кредитного процесу як внутрішньої справи банку полягає, перш за все, в тому, що для поліпшення перспектив погашення позик і зниження кредитного ризику банкі розробляють і застосовують кредитні договори. Банк може включити в кредитний договір жорсткі поправки, що передбачає право контролю над підприємством – позичальником, а також вимагати заставне забезпечення виконання зобов'язань.

У зв'язку з конфіденційною основою кредитного процесу виникло дещо інше пояснення причин існування банків – так звана теорія делегованого моніторингу (Diamond D., 1984). Суть цієї теорії зводиться до того, що і позичальники, і вкладники вважають за краще тримати в секреті свою фінансову звітність. Вкладники банку не надається можливість знайомитися зі звітністю позичальників. Виходить, що зберігачі, стаючи вкладниками банку, делегують банкам контроль і аналіз фінансового стану позичальників. В обмін на моніторингові послуги вкладники відмовляються від частини доходів, економлячи при цьому на витратах.

В. Ліквідність зобов'язань банку. Відмінності в перевазі ліквідності – ще одне пояснення причин існування банків. Банки трансформують неліквідні активи в ліквідні зобов'язання. Фірми в реальному секторі економіки вважають за краще залучати позикові кошти на тривалий термін і погашати кредити в міру надходження доходів від інвестиційних проектів. Позичаючи кошти, зберігачі відкладають поточне споживання до певного моменту в майбутньому. І ті й інші можуть змінювати свої рішення через непередбачені обставини. Об'єднуючи велике число позичальників і вкладників, банки купують необхідну ліквідність для задоволення потреб обох сторін. Таким чином, ліквідність – найважливіша послуга, яку банк надає своїм клієнтам, і якщо банк пропонує цю послугу дешевше, ніж за відсутності банківського посередництва, то і позичальники, і кредитори будуть пред'являти на неї попит. Саме цей аспект банківської справи відрізняє банки від інших фінансових інститутів. Це також пояснює, чому банки стають об'єктом пруденційного регулювання: виконуючи функцію забезпечення економіки грошима, вони надають послуги, які містять елемент суспільного блага [6].

Існує зв'язок між платіжними, в більш загальному сенсі – ліквідними послугами банку і банківським кредитуванням, хоча кредити являють собою в значній мірі неліквідні активи в портфелі банку. Завдяки банкам вкладники отримують процентний дохід, не відмовляючись від ліквідності. Позики дають позичальникам більше ліквідності. Більшість клієнтів тримають надлишкові залишки па банківських рахунках, оскільки їх оптимізація відповідно до потреби в платежах коштує занадто дорого. Такого роду транзакційні витрати означають, що в кожен момент часу тільки частина депозитів затребувана клієнтами. Грунтуючись на частковому резервуванні депозитів, банки отримують можливість робити дохід, тобто надавати кредити під процентну ставку, яка перевищує ставку по депозитах, з урахуванням ризику по позиках і вартості посередництва. Таким чином, банківські посередницькі та платіжні послуги тісно взаємопов'язані. Банки отримують дохід, поєднуючи платіжні та посередницькі послуги. Це можливо, оскільки гроші виконують одночасно функції засобу платежу та засобу заощадження.

Розглянуті вище теорії не вичерпують пояснень ролі і функцій банків в економіці. Не тільки ті, хто зберігає, а й потенційні позичальники воліють тримати депозити в банку, оскільки припускають, що це буде сприяти пом'якшенню кредитних обмежень і отриманню необхідної величини позики. Разом з тим підприємства можуть бути зацікавлені в банківському кредитуванні, оскільки отримання кредиту в банку дає сигнал ринку про кредитоспроможність клієнта і дозволяє придбати засоби з інших джерел фінансування на більш вигідних умовах. Більш того, позика отримана підприємством у представницькому банку, служить сигналом для інших підприємств, про те що дане підприємство стійко в бізнесі, сприяючи встановленню довгострокових відносин з постачальниками і замовниками.

В українській реальності давно назріло питання в проведенні амністії капіталів (мова в тому числі про залучення коштів до капіталу з напівлегальних офшорних «запасів», але такі дії не мають однозначної відповіді – світові практики фінансового моніторингу дотримуються нульової толерантності до подібних засобів і обмежують можливості для їх використання), і потерпілий від кризи банківський сектор гостро потребує надходження реальних засобів. При цьому регулятор на даному етапі демонструє занадто диференційований підхід до цієї проблематики, коли мова йде про крупні або малі банківські установи.

Група малих банків хоч і представляє всього близько 2% від активів нинішньої банківської системи України, але є одним з основних джерел присутності національного капіталу у вітчизняному банківському секторі, з огляду на кількість її учасників (близько 50 фінустанов).

Після Революції гідності потреба в «очищенні» банківського ринку від сумнівних учасників не викликала сумнівів. Але при цьому обрані новою командою НБУ методи чистки відрізнялися своєю вибірковістю і надмірною жорстокістю (результати таких дій можна побачити в табл. 1).

Очевидно, що приватні банки з українським капіталом демонструють негативну динаміку основних показників (скорочення в 3-4 рази). Це стосується величини загальних активів, зобов'язань, статутного капіталу, зменшення частки депозитів фізичних осіб. Також скорочується загальна кількість банківських установ, структурних підрозділів, співробітників, платіжних карток і банкоматів. Таким чином, у вітчизняній фінансово-кредитній системі скорочується соціальна база банків з українським капіталом. При цьому слід зазначити відносно позитивні показники ефективності даної групи банків: прибуткова діяльність, частка непрацюючих прибуткових кредитів (NPL).

Г. Організаційна підтримка банківської діяльності. Необхідно відзначити, що в принципі проблеми інформації та ліквідності можуть бути вирішені як за допомогою організованих ринків, на яких контракти і торгівля достатньо стандартизовані, так і за допомогою неформальних ринків, які створюються фінансовими посередниками. Так, брокерські компанії здійснюють діяльність на організованих ринках, торгуючи певними паперами, в той час як банки традиційно оперують на неформальних ринках. Кредитний процес, внутрішньо властивий банківській організації, відрізняється від стандартизованих контрактів на організованих ринках як процес прийняття індивідуальних рішень про надання позичок. В силу того, що банки «займають коротко і позичають довго», підприємства можуть отримувати позики на більш тривалі, а кредитори надавати свої кошти на більш короткі терміни, ніж на організованих ринках. Проте сучасні банки активно здійснюють діяльність і на організованих ринках, наприклад, у формі позабалансових операцій або через відкриття брокерських відділень і дочірніх компаній.

З причинами існування банків безпосередньо пов'язано ще одне питання. Чому банки мають певну організаційну структуру, тобто існують як організації?

Якщо мета банку полягає в максимізації прибутку, то в цьому сенсі банк не відрізняється від будь-якого іншого підприємства. Тому відповідь на питання про організаційну структуру банку міститься в теорії фірми. У своєму класичному аналізі Р. Коуз стверджував, що фірма є альтернативою ринковим угодам, оскільки багато процесів організовані ефективніше через «команди» (наприклад, розподіл завдань, розподіл відповідальності між працівниками, координація робіт), ніж через ринкові ціни [17]. У таких ситуаціях вигідніше використовувати структуру організації, ніж покладатися на ринкові сили.

Існування традиційного банку як організації, яка є посередником між кредиторами і позичальниками і яка пропонує платіжні послуги клієнтам, цілком відповідає теорії Коуза. Посередницька функція і функція ліквідності більш ефективно виконуються через організацію, оскільки позики і депозити внутрішньо властиві банку. Структура також більш ефективна, якщо банки проводять операції на організованих ринках. Ідеї Коуза були розвинені і доповнені О. Уільямсоном, який вважав, що в умовах невизначеності фірма може знизити витрати зовнішніх контрактів [18].

Д. Спонукані стимули контрактної діяльності. Проблема спонукальних стимулів виникає або в умовах асиметрії інформації, або в умовах агентських відносин, коли одна сторона є агентом, яка приймає рішення за іншу. Учасники фінансової операції, наприклад кредитор і позичальник, не мають можливості постійно спостерігати і контролювати один одного. Тому результат складеного контракту може виявитися нижчим за очікуваний. Розрізняють три аспекти проблеми спонукальних стимулів: (а) моральний ризик, (б) несприятливий відбір, (в) «принципал-агент».

(а). Моральний ризик (перший аспект даної проблеми) виникає завжди, коли в результаті укладення контракту спонукальні стимули учасників змінюються так, що підвищується ризикованість контракту. Моральний ризик потенційно виникає, коли вкладник розміщує гроші в банку. Якщо банк досить надійний і вкладник не має можливості або відмовляється від контролю над його діяльністю, то природа контракту між вкладником і банком може змінитися, тобто банк зробить вкладення в більш ризиковані активи. Зокрема, така ситуація виникає при страхуванні депозитів. Вважається, що система страхування депозитів, з одного боку, позбавляє вкладників обачності при виборі банку, з іншого – спонукає банк до більш ризикованої діяльності. Однак і за відсутності страхування у депозиторів є об'єктивна причина відмовитися від контролю і спостереження за банком – витрати моніторингу стають тим менше, чим більше за величиною і чим більше диверсифікований кредитний портфель банку. Хоча втрати від непогашення позичок завжди існують і є невід'ємною частиною кредитування, об'єднання позик знижує ймовірність втрат вкладників практично до нуля. Вкладники можуть отримати певну вигоду від контролю над поведінкою банку з боку акціонерів (якщо банк заснований у формі акціонерного товариства), у яких дійсно є стимули контролювати банк, щоб забезпечити прийнятну прибутковість інвестицій. Однак і у акціонерів можуть виникнути агентські проблеми, якщо дії керуючих йдуть врозріз з їх інтересами.

Моральний ризик виникає і у взаєминах «банк-позичальник». Працівники кредитного відділу банку часто відмовляють клієнтам у наданні позики, оскільки припускають, що клієнти приховують частину інформації щодо своїх ділових можливостей. Більш того, у банківського працівника може виникнути підозра, що клієнт не стане докладати зусиль для виправлення становища, якщо справи підуть погано, оскільки ризик збитків перекладається на банк.

(б). Суть другого аспекту даної проблеми полягає в тому, що внаслідок асиметрії інформації для учасників контракту з'являється небезпека несприятливого відбору. Саме цей аспект проблеми, як зазначалося раніше, дозволяє пояснити поведінку банків в умовах істотного підвищення відсоткових ставок. Підвищення відсоткових ставок спонукає більш ризикованих позичальників звертатися в банк за позикою і вживати більш ризиковані дії. І в тому і в іншому випадку банк, найімовірніше, прийме рішення не збільшувати обсяг кредитування в міру підвищення відсоткової ставки. Разом з тим банк не може просто підвищити відсоткові ставки, щоб компенсувати ризикованість позичальника, оскільки позичальники, які передбачають можливість дефолту за позиками, з готовністю погодяться і на більш високі відсотки. Гіпотетично, якщо банк обіцяє надання позик потенційним позичальникам без перевірки їх кредитоспроможності, то самі ризикові позичальники і навіть ті, хто взагалі не має наміру повернути позику, будуть притягнуті такою пропозицією. Відсоткова ставка по позиках у такого банку повинна бути дуже високою. Аналогічна ситуація несприятливого відбору може виникнути у вкладників банку. Якщо відсоткова ставка за вкладами у будь-якого банку істотно перевищує звичайні ставки, то вкладники такого банку повинні бути готові до більш високого ризику збитків. Дослідження «несприятливого відбору» як причини неефективності ринку вперше зробив Дж. Акерлоф [19].

(в). Нарешті, поведінку банку, як і будь-якої іншої фірми, можна розглядати через призму відносин «принципал-агент» (третій аспект даної проблеми), оскільки його діяльність являє собою набір контрактів або угод між принципалами і агентами. Принципал, наприклад вкладник, депозитор, передає банку-агенту повноваження діяти від свого імені, при тому що принципал не має достатньої інформації про агента. Делегуючи виконання завдання банку, принципал може не отримати бажаного результату. Причина в тому, що агент приймає рішення, відмінні від тих, які прийняв би принципал, якби володів всією інформацією.

Банк як фірма представляє собою складну систему контрактів. Клієнти делегують контроль над станом своїх грошових коштів банку як агенту, у якого можуть бути відсутні стимули діяти в інтересах клієнта. Отримавши слабкі результати, банк може послатися на несприятливі зовнішні обставини. Проблема стимулів виникає, оскільки принципал не може безпосередньо відстежувати дії агента або має менше інформації, ніж агент. Агентська теорія пояснює також природу угод між акціонерами банку і його керуючими, між банком і його службовцями, між банком і позичальниками. Так, акціонери банку не спостерігають безпосередньо за діями керівників. У свою чергу, керівники банку знають про наміри позичальника набагато менше, ніж він сам.

Банки як організації не тільки знижують інформаційні витрати, вони сприяють вирішенню проблем контролю і спонукальних стимулів, що дозволяє більш ефективно виконувати функції фінансового посередництва та ліквідності.

Відомі дві моделі поведінки банків у вирішенні проблеми спонукальних стимулів у відносинах між банком і позичальниками: партнерські та ділові відносини (Heffernan Sh., 1996). В основі партнерських відносин лежить так званий відносний контракт, тобто розуміння обома сторонами того, що буде потрібно час, перш ніж виникнуть певні умови, необхідні для контракту. Клієнт встановлює тривалі партнерські відносини з банком, завдяки чому може використовувати банк для задоволення своїх фінансових потреб. Наприклад, клієнту потрібно кредит для установки нової технологічної лінії у виробництві, результати впровадження якої можуть бути отримані не раніше, ніж через кілька років. Банк повинен вирішити, чи варто йти на ризик в даному випадку. Якщо між клієнтом і банком існували тривалі відносини співпраці, протягом яких клієнт не відчував серйозних фінансових труднощів, то банк зможе краще оцінити кредитний ризик нового проекту і, найімовірніше, укладе кредитний договір. Навіть незважаючи на пункт кредитного договору, який передбачає право банку в будь-який момент відкликати позику, позичальник знає, що це малоімовірно в силу усталеного співробітництва. Така модель ведення банківської справи покращує розподіл інформації між учасниками і дозволяє кредиту отримати необхідні відомості про позичальника. Вона також дозволяє гнучко реагувати на можливі непередбачені обставини.

Інша модель являє собою повну протилежність першій і заснована на формалізованому діловому або класичному контракті. Відповідно до цієї моделі банки конкурують за бізнес-клієнтів, а клієнти шукають відповідні банки. Сторони, образно кажучи, тримаються на певній відстані, не вступаючи в партнерські відносини, і строго прив'язані до умов контракту.

У банківській справі модель партнерських відносин дає більше простору для опортуністичної поведінки (опортунізм, або економічна несумлінність, означає спробу однієї з договірних сторін витягти односторонні переваги за рахунок іншої [15]) позичальника через асиметрію інформації. Необхідно чітко усвідомити і мінімізувати ризики від подібної діяльності по консолідації активів і враховувати негативний досвід горе-банкіра М. Лагуна і російської фінансової корпорації «Відкриття» [7].

Е. Інновації у фінансовій сфері. Слід підкреслити, що проблеми контролю і спонукальних стимулів усуваються створенням підприємства. Вони існують всередині любого підприємства, в тому числі банку, оскільки їх діяльність являє собою сукупність контрактів між принципалами і агентами. Проте, чим складніше завдання, тим ефективніше система, яку побудовано на ієрархічних принципах порівняно з ринковою організацією посередництва.

Банки, як і інші фінансові інститути, трансформуються з часом. Виконуючи ними функції можуть сильно змінитися, незважаючи на те, що назва залишається тією самою. Сучасні українські банки значно відрізняються від тих, що є відомими з історії України, і мають досить багато відмінностей від інститутів, які іменуються банками, наприклад, в США, Німеччині або Великобританії. У той же час необхідно відзначити, що незалежно від історичних і культурних особливостей сучасні банки або є спеціалізованими у вузьких межах діяльності, або пропонують широкий спектр фінансових послуг, частина з яких, на перший погляд, не відповідає базовим причинам існування банків. Саме ці відносно нові тенденції в розвитку банків дали підстави поставити під сумнів майбутнє банків, в той час як інші типи фінансових інститутів все більше розширюють небанківську фінансову діяльність.

Інновації у фінансовій сфері і конкуренція серед різних видів фінансових інститутів призводять до того, що в сучасних умовах стає все складніше і складніше провести грань між фінансовими інститутами на основі того, які послуги вони пропонують. Проте короткий огляд функцій і видів діяльності сучасних банків ілюструє їх відповідність виявленим базовим принципам банківської справи [9].

Все більшою мірою банки стають частиною фінансових конгломератів, які виявляють активність не тільки на неформальних, а й на організованих фінансових ринках. Ця тенденція аж ніяк не заперечує природи банків. Подібно іншим комерційним організаціям, що максимізують прибуток, банки захоплюють небанківські фінансові сфери діяльності в рамках загальної стратегії максимізації прибутку і вартості акціонерного капіталу [10]. Банки не обмежуються наданням позик і депозитів, вони пропонують клієнтам широкий спектр фінансових послуг, включаючи трастові, брокерські, страхові, пенсійні, послуги з управління активами та операціях з нерухомістю. Це пояснюється двома причинами. По-перше, надання поряд з традиційними банківськими послугами супутніх фінансових послуг зменшує вартість загальною пакета. Якщо з боку клієнтів існує попит на пакет послуг, то банки можуть отримати конкурентну перевагу і, відповідно, прибуток від пропозиції цих послуг. По-друге, покупка набору

фінансових послуг у банку дозволяє клієнтам подолати інформаційну асиметрію, яка ускладнює оцінку якості послуг. Йдеться про те, що якщо у банку надійна репутація, то він заслуговує на довіру і може бути використаний для «торгівлі» іншими фінансовими послугами [15]. Таким чином, залишаючись фінансовими посередниками, банки стають «ринковими посередниками».

Нові тенденції зачіпають також оптову і роздрібну банківську справу [12]. Традиційно банки класифікуються як оптові та роздрібні. Оптові банки обслуговують невелику кількість дуже великих клієнтів, таких як бізнес-групи і уряд, тоді як роздрібні банки охоплюють велику кількість дрібних і середніх підприємців і приватних осіб. Розподіл банків на оптові та роздрібні не тотожне поділу на великі і дрібні. Роздрібні банки можуть бути дуже великими, обслуговуючи сотні тисяч клієнтів. Оптова справа – це в значній мірі міжбанківська (інтербанк) діяльність. Банки використовують міжбанківські ринки для отримання позик і надання кредитів іншим банкам, беруть участь у великих емісіях облігацій і в синдикованому кредитуванні. Роздрібна справа – це переважно внутрішньобанківська (інтрабанк) діяльність: банк самостійно надає безліч дрібних позик. У роздрібній справі об'єднання ризиків відбувається всередині банку, в оптовому – поза банком. Головна загроза оптовим банкам виходить від поліпшення інформаційних потоків і глобальної інтеграції ринків. Роздрібним банкам загрожують нові технології.

Реформи фінансових ринків, тенденція до спрощення торгівлі фінансовими інструментами, використання деривативів для управління ризиками та комунікаційні технології, що забезпечують інформаційні потоки, сприяли в останні двадцять років глобальної інтеграції фінансових ринків. Оптовим банкам кинутий виклик в тому, щоб зберегти конкурентні переваги посередництва в умовах глобалізації фінансів [4].

Роздрібні банки, в свою чергу, зіткнулися зі швидкими технічними інноваціями в проведенні платежів. Сьогодні велика частина робіт традиційно, що виконується банківським касиром, може бути проведена машинами. Вартість операції, проведеної через банкомат, становить приблизно одну чверть вартості операції касира. Зростає число автоматизованих відділень, які надають великий набір послуг через відеозв'язок; новий поштовх отримав домашній банкінг в зв'язку з підключенням більшості домашніх господарств до Інтернет. Паралельно йде процес відмирання певних банківських професій, скорочення зайнятого персоналу і числа філій. Ще більша загроза традиційному банківській справі виходить від електронних технологій. Електронні технології і електронні платіжні системи починають витіснити багато дебетові і кредитові операції банку. Проте потреба у посередництві зберігається в зв'язку з остаточним врегулюванням платежів. Роль посередників змінюється, але не зникає зовсім.

Ж. Сучасні інструменти банківської діяльності. Серед найважливіших аспектів, які відрізняють сучасні банки від традиційної моделі, слід виділити позабалансову діяльність і сек'юритизацію. Позабалансові інструменти можна визначити як умовні зобов'язання або контракти, які генерують дохід банку, але не знаходять відображення як активи або зобов'язання в традиційному банківському балансі. До забалансових відноситься ціла низка інструментів, починаючи від резервних аккредитивів (SLC) і форвардних контрактів і закінчуючи складними, гібридними деривативами, такими як свопопціони [11].

Вважається, що банки займаються позабалансовою діяльністю, оскільки вона збільшує прибутковість банку. Зв'язок між прибутковістю і забалансовими операціями неоднозначна і обґрунтовується наступним чином. По-перше, позабалансові інструменти приносять так званий комісійний дохід, як і будь-які інші фінансові послуги. В даному випадку до фінансових послуг банку відносяться всі послуги, крім посередницьких. Посередницькі послуги приносять процентний дохід, фінансові послуги або платні послуги банку приносять комісійний дохід. Комісійний дохід являє собою плату за послуги банку, яка формується на відміну від відсоткового доходу типовим для будь-яких інших продуктів взаємодією попиту і пропозиції. По-друге, ці інструменти дають можливість удосконалити техніку управління ризиками, тим самим збільшуючи прибутковість банку та вартість акціонерного капіталу. Наприклад, якщо банк створює власний взаємний фонд, це дає йому можливість продавати частки (паї) добре диверсифікованого портфеля активів. Банк формує портфель і керує ним, але активи, що входять до його складу, не належать банку і не підтримуються його зобов'язаннями. Або інший приклад – банк об'єднує і продає наявні в його активах заставні, переміщаючи їх за баланс. Така діяльність в банківській практиці називається розчищенням балансу. По-третє, в тій мірі, в якій регуляторні вимоги зосереджені на балансових операціях банку, позабалансові інструменти можуть знизити витрати дотримання цих вимог.

Сек'юритизація – це процес, за допомогою якого традиційні банківські активи, наприклад іпотечні кредити або заставні, продаються іншій фінансовій установі, яка, в свою чергу, продає ці активи у формі цінних паперів. У той час як процес сек'юритизації починається на неформальному ринку (банк розміщує кредити серед позичальників), традиційні активи вивільняються і можуть бути продані у вигляді цінних паперів на фондовому ринку.

На відміну від всіх інших модифікацій сучасної банківської справи, розширення позабалансової діяльності та діяльності з сек'юритизації активів виходить за рамки, не узгоджується з розглянутими базовими принципами. По суті, мова йде про те, що посередницька роль банків розширилася і ускладнилася в результаті появи ринків похідних інструментів. Тепер банки діють як посередники в управлінні ризиками [8].

У висновку слід відповісти на питання: якою має бути бізнес-модель банку, що працює в оновленій банківській системі України? Відповідь слід шукати в двох напрямках: особливості економічної системи, яку буде будувати наша країна [1], і передовим світовим досвідом роботи невеликих банківських установ.

Аналіз світового досвіду підтверджує необхідність побудови в Україні аналога механізму IPS (анг. Institutional protection scheme – схема інституційного захисту). Мається на увазі система взаємної підтримки, самострахування і компенсації можливих збитків малими банками, що формують спеціалізовану мережу фінансових установ. При цьому, як правило, такі банки хоч перебувають під своєрідним захистом, але не є єдиною юридичною особою. За оцінками експертів, в 2016 р. половина від загальної кількості банків єврозони, в тому числі 80% банківських установ Німеччини, були членами IPS. При цьому мова йде про переважно невеликі банки, нагляд над якими здійснюють національні регулятори. Використання IPS є характерною рисою банківських систем Німеччини і Австрії.

Фактично мова йде про ринковий саморегулятивний механізм, який допоможе більш ретельно моніторити ризики і компенсувати збитки без витрат системи страхування депозитів.

Висновки

1. Відзначимо, що сучасні тенденції в розвитку банківської справи і фінансових ринків ставлять під сумнів коректність традиційної моделі. Є підстави вважати, що внесок банків в економіку істотно зменшиться, більш того, самі банки незабаром почнуть зникати в міру деградації традиційних функцій посередництва і платежів перед обличчям нових фінансових інструментів і технологій, оскільки вони можуть надаватися небанківськими фінансовими інститутами. Як скоро це станеться? Чи дозволять нові технології передати роль банків в об'єднанні ризиків окремим індивідам? Це буде можливо, тільки якщо учасники фінансових ринків зможуть організувати купівлю-продаж позик, депозитів та розрахункові послуги один з одним більш дешевим способом, ніж банки. Поки банки зберігають конкурентну перевагу в наданні посередницьких послуг, навіть при доступності інформації для домашніх господарств і підприємств, малоймовірно, що пропоновані ними традиційні продукти виявляться незатребуваними. Безперечно, банківські функції будуть змінюватися, еволюціонувати в майбутньому, тому буде потрібно створення такої моделі банківської організації, яка забезпечить більш повний підхід до пояснення фундаментальних основ і практики банківської справи.

2. Можливості для присутності національного капіталу в банківській системі України зараз істотно обмежена: банківське співтовариство і НБУ перебувають в стані повної недовіри один до одного. Акціонери фінансових установ побоюються вносити кошти на рахунок незареєстрованого вкладу до статутного капіталу через ризик втратити їх в разі несподіваного банкрутства фінансової установи. Регулятор досить суб'єктивно оцінює джерела походження цих коштів, кінцевих бенефіціарів, що дозволяє йому блокувати докапіталізацію банків. З іншого боку, існує ризик виведення з банку ліквідних активів під виглядом різноманітних програм фінансового оздоровлення.

Альтернативою стану недовіри може стати інституціоналізація роботи малих банків з українським капіталом, використовуючи механізм IPS. Але з урахуванням вітчизняної специфіки.

Abstract

Improving the efficiency of the banking sector is one of the main goals of Ukraine's economic policy. In the context of this goal, a clear understanding of the theoretical foundations of the functioning of banks is of particular importance. Among the issues of key importance are: whether or not there are fundamental reasons for the functioning of commercial banks as financial intermediaries, let creditors and borrowers interact in the financial market without the participation of a third party; the credibility of the traditional theory of deposit intermediation explains the modern banking business; it is possible to apply the theory of the firm to issues of liquidity management, formation and management of assets and liabilities portfolios, to the policy of pricing, attracting and offering money, etc.

In work from theoretical positions, the simplest model of the bank is considered as a direct financial intermediary between depositors and borrowers. Modern trends in the development of banking and financial markets call into question the correctness of the traditional model. There are grounds to believe that the banks' contribution to the economy will be significantly reduced, moreover, the banks themselves will soon disappear as the traditional mediation and payment functions deteriorate in the face of new financial instruments and technologies, as they may be provided by non-bank financial institutions. As long as banks retain a competitive advantage in providing intermediary services, even with the availability of information for households and enterprises, it is unlikely that the traditional products they offer will be unclaimed. Undoubtedly, the banking functions will change, evolve in the future, therefore, it will be necessary to create a model of a banking organization that will provide a more comprehensive approach to explaining the fundamental principles and practice of banking.

An alternative to the state of distrust may be the institutionalization of the work of small banks with Ukrainian capital, using the JPS mechanism. But in view of the domestic specifics.

Список літератури:

1. Програма діяльності КМ України // Урядовий кур'єр. – 2016.– №75. – С.4-5.
2. Пасс К. Большой толковый словарь бизнеса / К. Пасс, Б. Лоус, Э.Педлтон, Л. Чедвик. – М.: АСТ, 1998. – 688с.
3. Васюренко О.В. Ресурси комерційного банку: теоретичний та прикладний аналіз / О.В. Васюренко, І.М. Федосік. – Харків: ПП «Яковлева», 2006.– 88с.
4. Банківська система України: моногр. / В.В. Коваленко, О.Г. Коренєва, К.Ф. Черкашина, О.В. Крохмаль. – Суми: УАБС НБУ, 2010. –187с.
5. Кривенко Л.В. Методичні підходи до визначення оцінки фінансової стійкості банківської системи / Л.В. Кривенко // Вісник університету банківської справи НБУ. – 2008. –№3. – С. 105-111.
6. Копилук О.І. Регіональна політика розвитку банківської системи України: моногр. / О.І. Копилук. – Одеса: ППРЕД НАН України, 2014. –576с.
7. Сирота В. Банковская система Украины – не место для отечественного капитала? // zn. ua от 14.10.2017.
8. Міщенко В.І. Ліквідність банківської системи України: наук.-аналіт. матеріали / В.І. Міщенко, А.В. Сомик та ін. – К.: НБУ, Центр наукових досліджень, 2008.– Вип.12. – 180с.
9. Пантелеєва Н.М. Тенденції розвитку банківського бізнесу як передумова активізації інноваційної діяльності вітчизняних банків / Н.М. Пантелеєва // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2012. – №1(13). – С. 170-177.
10. Тисячна Ю.С. Сучасний стан та розвиток банківської системи України в контексті забезпечення безперервності відтворювальних процесів / Ю.С. Тисячна // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2012. – №4(20). – С. 28-51.
11. Фетисов Г.Г. Устойчивость банковской системы и методология её оценки / Г.Г. Фетисов. – М.: Экономика, 2003. – 497с.
12. Шевцова М.Ю. Ринок банківських послуг: динаміка розвитку та сегментації / М. Ю. Шевцова, Ю.О. Солодовник // Вісник Дніпропетровського університету: економіка. – 2011. –Вип. 5(2). – С149-155.
13. Банк [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA>.
14. Долан Э.Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика: пер. с англ. / Э.Дж. Долан, К.Д. Кэмпбелл, Р.Дж. Кэмпбелл. –М., Л., 1991. – 448 с.
15. Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азрилияна. –5-е изд. –М.: ИНЭ, 2002. – 1280с.
16. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
17. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Р.Коуз. – М.: Новое издательство, 2007. –224с.
18. Уильямсон О. Вертикальная интеграция производства: соображения по поводу неудач рынка // Вехи экономической мысли. – Т.2. Теория фирмы / Под ред. В.М. Гальперина. – СПб.: Экономическая школа, 2000. – 534с.
19. Akerlof G.A. The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism // The Quarterly Journal of Economics. – MIT Press. – 1970. – Vol. 84(3). – P. 488-500.
20. Філіппов В.Ю. Напрями покращення фінансового стану банківських установ / В.Ю. Філіппов, Н.О. Дишкант, Є.О. Скоморохов // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – № 4. – С. 129-138.

References:

1. Program of activities of the CM of Ukraine (2016). Government Courier. Kiev [in Ukrainian].
2. Pas, K., Padlton, E., Chadwick, L., & Lous, B. (1998). The Great Explanatory Dictionary of Business. Moskva: AST [in Russian].
3. Vasyurenko, O.V., & Fedosik, I.M. (2006). Commercial Bank Resources: theoretical and applied analysis. Kharkiv: PP "Yakovleva" [in Ukrainian].
4. Kovalenko, V.V., Korenev, O.G., Cherkashchina, K.F., & Starch, O.V. (2010). The banking system of Ukraine. Sumy: UBS NBU [in Ukrainian].
5. Krivenko, L.V. (2008). Methodical Approaches to the Determination of the Financial Stability of the Banking System. Visnik universitetu bankovskoi spravi NBU, 3, 105-111[in Ukrainian].
6. Kopelyuk, O.I. (2014). Regional policy of development of the banking system of Ukraine. Odessa: IREED NAS of Ukraine [in Ukrainian].
7. Syrota, V. (2017). Banking system of Ukraine – not a place for domestic capital [in Ukrainian].

8. Mischenko, V.I., & Somik, A.V. et. al. (2008). Liquidity of the banking system of Ukraine: Science-analyst. Materials. Sentr nauchnih doslidzen, 12, 180 [in Ukrainian].
9. Panteleeva, N.M. (2012). Trends in the development of banking business as a prerequisite for activating the innovation activity of domestic banks. Visnik Universitetu bankovskoi spravi NBU, 170-177 [in Ukrainian].
10. Tisyachna, Y.S. (2012). Current state and development of the banking system of Ukraine in the context of ensuring the continuity of reproductive processes. Ekoomika ta upravlinnya pidpriemstvami mashinobudivnoy galuzi: problema teorii ta praktiki, 4(20), 28-51 [in Ukrainian].
11. Fetisov, G.G. (2003). The stability of the banking system and the methodology of its assessment. Moskva: Economica [in Russian].
12. Shevtsova, M.Y. & Solodovnik, Y.O. (2011). Banking services market: dynamics of development and segmentation. Dnepropetrovsk: Visnik Dneprop university [in Ukrainian].
13. Bank Wikipedia. (n.d.) uk.wikipedia.org. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%BA> [in Ukrainian].
14. Dolan, E.J., Campbell, K.D., Campbell, R.J. (1991). Money, Banking and Monetary Policy [in English].
15. Azryliyana, A.N. (2002). Big economic dictionary]. Moskva: INE [in Russian].
16. The Law of Ukraine "On Banks and Banking Activity". (n.d.) rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> [in Ukrainian].
17. Coase, R. (2007). The Firm, Market and Law. Moskva: Novoe izdatelstvo [in Russian].
18. Williamson, O.I. (2000). Vertical integration of production: considerations about market failures. In V.M. Galperina (Ed.). Sanke-Peterburg: Ekonomika [in Russian].
19. Akerlof, G.A. (1970). The Market for "Lemons": Quality Uncertainty and Market Mechanism. The Quarterly Journal of Economic: IT Press [in English].
20. Filippov, V.Yu., Dyshkant, N.O., Skomorokhov, Ye.O. (2016). Directions of Improvement of the Financial Condition of Banking Institutions. Ukrayinskyy zhurnal prykladnoyi ekonomiky, 4, 129-138 [in English].

Посилання на статтю:

Захарченко В. І. Сучасні моделі поведінки банків в умовах асиметрії інформації / В. І. Захарченко, Т. В. Аверіхіна // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2018. – № 3 (5). – С. 28-39. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/ejopu/2018/No3/28.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.2352190.

Reference a Journal Article:

Zakharchenko V. I. Modern models of banking behavior in the conditions of asymmetry of information / V. I. Zakharchenko, T. V. Averikhina // Economic journal Odessa polytechnic university. – 2018. – № 3 (5). – С. 28-39. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/ejopu/2018/No3/28.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.2352190.

